

«Το ηρωικό ιδεώδες στον κόσμο
του Ομήρου και οι μεταγενέστερες
αντιλήψεις»

Παπαδημητρίου Μαρία
3^ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας

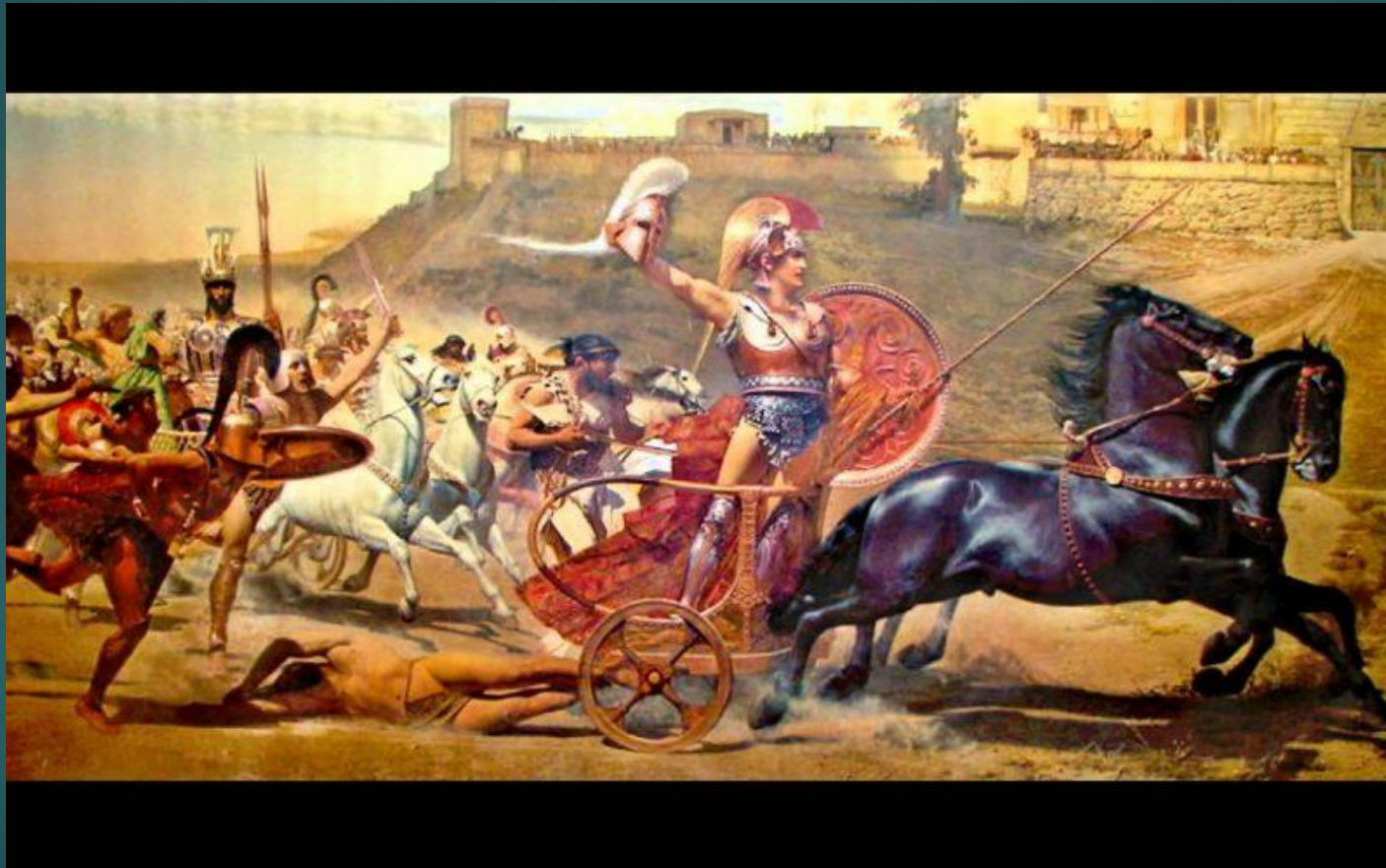
ΗΡΩΙΚΟ ΙΔΕΩΔΕΣ

ΙΛΙΑΔΑ:ΤΟ ΕΠΟΣ ΠΟΥ ΥΜΝΕΙ ΤΑ «ΚΛΕΑ ΑΝΔΡΩΝ»

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

1. Ορίζουμε την έννοια «ήρωας» και «ηρωικό ιδεώδες»
2. Ανακαλούμε προηγούμενη γνώση μέσα από διδαγμένες ενότητες
3. Χρησιμοποιούμε το Λογισμικό για τα Ομηρικά Έπη
4. Μελετούμε κείμενα αναφοράς μεταγενέστερων εποχών
5. Καταλήγουμε σε συμπεράσματα συνδέοντάς τα με το σήμερα
6. Ετοιμάζουμε το Φύλλο Εργασίας

1. Ἡρώας-Ἡρωικὸ Ἰδεώδες Καταφεύγουμε σε Λεξικά και Πηγές

Οι ορισμοί που παίρνουμε είναι:

Μη ασφαλής | greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=ήρωας&dq=

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

Πληροφορίες
Αναζήτηση
Σύνθετη Αναζήτηση
Αποστολή στα Σώματα

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

ήρωας

Καλάθι

0

Επιλογές αναζήτησης

Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αναζήτηση για: ήρωας

1 εγγραφή

ήρωας ο [iˈroas] **Q5** θηλ. **ηρωίδα** [iˈroída] **Q26** : 1. στην αρχαία ελληνική μυθολογία θνητός με εντελώς ξεχωριστές ικανότητες και ιδιότητες, που λατρευόταν μετά το θάνατό του: *Θεοί, ημίθεοι και ήρωες στην αρχαία ελληνική τέχνη.* **2α.** που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο, κυρίως στις πολεμικές επιχειρήσεις, με εξαιρετικό θάρρος, τόλμη και γενναιότητα: *Οι ήρωες του β' παγκόσμιου πολέμου. Ηρωίδα της ελληνικής επανάστασης. Οι Έλληνες πολέμησαν πάντα σαν ήρωες.* **β.** που διακρίνεται για το ήθος, την αρετή και την αυτοθυσία του στην υπηρεσία ενός ανώτερου σκοπού: *Οι ήρωες της επιστήμης.* **3α.** καθένα από τα δρώντα βασικά πρόσωπα ενός λογοτεχνικού, θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου: *Μοιάζει με ηρωίδα του Τσέχωφ. Θετικός / αρνητικός ~. Κεντρικός ~. β.* το κύριο πρόσωπο ενός συμβάντος: *Ποιος ήταν ο ~ των επεισοδίων που έγιναν χτες;;, ο δράστης.*

[λόγ.: 1: αρχ. *ήρωας*, αιγ. *ήρωα*: 2, 3: σημδ. γαλλ. *héros* (στις νέες σημ., με βάση το αρχ. *ήρωικός*) < λατ. *heros* < αρχ. *ήρωας*· λόγ. < αρχ. *ήρωις*, αιγ. *-ίδα*, θηλ. του *ήρωας* (στη σημ. 1)]

< Προηγούμενο [1] Επόμενο > Μετάβαση στη σελίδα:

el.wiktionary.org/wiki/ήρωας

Βοήθεια
Κατηγορίες
Πρότυπα
Δημιουργία
Δωρεές

Εργαλειοθήκη
Συνδέσεις προς εδώ
Σχετικές αλλαγές
Επιφόρτωση αρχείου
Ειδικές σελίδες
Σταθερός σύνδεσμος
Πληροφορίες σελίδας
Παραπομπή αυτής της σελίδας

Άλλες γλώσσες

Azərbaycanca
Cebuano
English
Esperanto
Français
Magyar
한국어
Polski
Русский

Ελληνικά (el) [επεξεργασία]

Ετυμολογία [επεξεργασία]
ήρωας < αρχαία ελληνική *ήρωας*

Ουσιαστικό [επεξεργασία]
ήρωας *αρσενικό* (ηρωίδα *θηλυκό*)

- (στην *Αρχαιότητα*) μυθολογικό πρόσωπο που δεν είναι θεός και, συνήθως, ξεχωρίζει για την ανδρεία του
ομηρικός **ήρωας**
- άνθρωπος που προβαίνει σε γενναία πράξη, συχνά μέχρι σημείου αυτοθυσίας
αφανής **ήρωας**
το μνημείο των **ηρώων**
- το πρότυπο που κάποιος θαυμάζει και μιμείται
είναι ο **ήρωάς** μου
- ο κεντρικός χαρακτήρας σε αφήγηση (λογοτεχνική, θεατρική, κινηματογραφική)
ο **ήρωας** του Παπαδιαμάντη
- ο πρωταγωνιστής γεγονότος
(*ειρωνικά*) ο **ήρωας** των επεισοδίων

Σύνθετα [επεξεργασία]

- υπερήρωας

Πιθανή ετυμολογία της έννοιας

- ▶ Η θεμελιώδης έννοια που χαρακτηρίζει τον Αρχαίο Έλληνα **ήρωα** είναι η έννοια του **κλέους**. Ως **κλέος**, ορίζεται η δόξα, η φήμη που αποκτά όχι μόνο ο ήρωας, αλλά και η οικογένειά του και οι μετέπειτα από αυτόν γενιές χάρη στα ανδραγαθήματά του στο πεδίο της μάχης. Η έννοια του κλέους συνδυάζεται με τις συνώνυμες έννοιες της **ἀριστείας** και της **ύστεροφημίας**. Οι επιτυχίες ενός ήρωα στο πεδίο της μάχης αποτελούσαν την ἀριστεία του και του εξασφάλιζαν ύστεροφημία στις επερχόμενες γενιές ανά τους αιώνες. Επομένως, αντιλαμβανόμαστε ότι για τον Αρχαίο Έλληνα ήταν απαραίτητη η συμμετοχή του στον πόλεμο, καθώς η ανδρεία ήταν αυτή που του εξασφάλιζε την ἀριστεία και τον τίτλο του ήρωα.
- ▶ Αυτή όμως η επιτυχία συμπεριλάμβανε και τον ένδοξο θάνατο: η λέξη **ἥρωας** (κατά πολλούς μελετητές) παράγεται από τη λέξη **ῥωα**, διότι δηλώνει ότι η κατάλληλη ῥωα για τον ήρωα είναι όταν πεθαίνει στο πεδίο της μάχης, δείχνοντας αυτοθυσία και αυταπάρνηση για την τιμή και το κλέος. Ο ήρωας δηλαδή, βρίσκεται στην καλύτερή του ῥωα, στο πλήρωμα του χρόνου της ζωής του, όταν πεθαίνει στη μάχη.

2. Παραδείγματα από την Ιλιάδα: Γλαύκος προς Διομήδη (Ραψ Ζ)

- ▶ Ο ομηρικός ηρωικός κώδικας, Ζ 208-209
*«αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,
μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν.»*

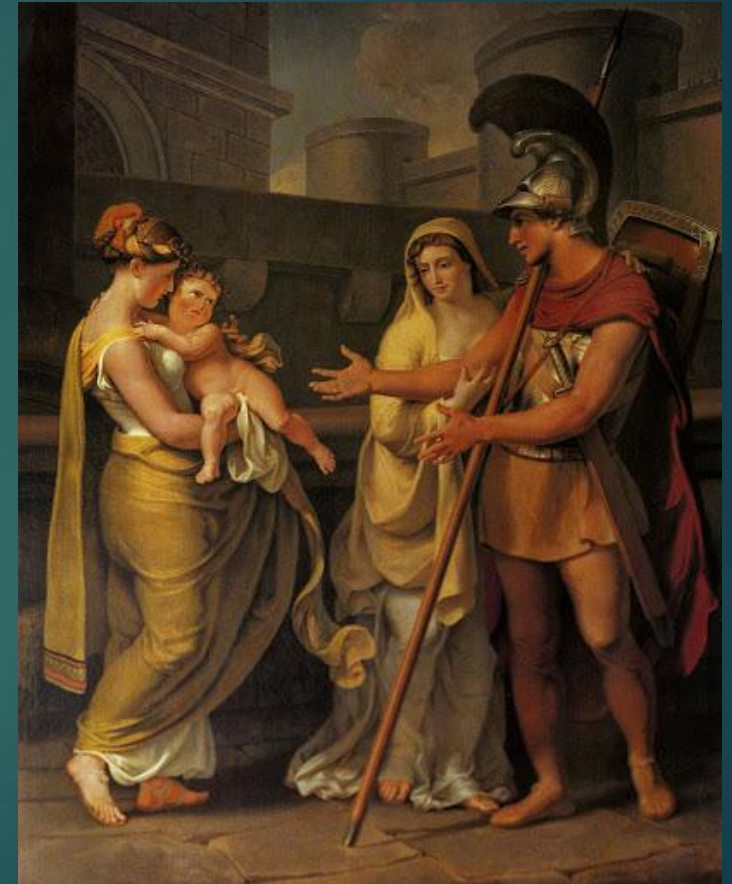
*«ο Ἴππόλοχος ἐγέννησεν ἐμέ, κι αὐτὸς στὴν Τροίαν
μ' ἔστειλε καὶ πολὺ θερμὰ μου ἔχει παραγγεῖλει
πάντοτε μέγας νὰ φανῶ καὶ τῶν ἀνδρείων
πρῶτος,
καὶ ὡς πρέπει τῶν πατέρων μας τὸ γένος νὰ
τιμήσω»*

Ἐκτορας προς Ανδρομάχη (Ραψ Ζ)

Και προς αυτήν απάντησε ο λοφοσειστής Ἐκτωρ:

«Όλα τα αισθάνομαι κι εγώ, γυνή μου, αλλά φοβούμαι
και των ανδρῶν το πρόσωπο και των σεμνῶν μητέρων,
αν μ' ἔβλεπαν ως άνανδρος να φεύγω από την μάχην ·
ουδ' η καρδιά μου θέλει το, που μ' ἔμαθε να εἶμαι
γενναῖος πάντοτε κι εμπρός να μάχομαι των Τρῶων
χάριν της δόξας του πατρός και της δικῆς μου ἀκόμη ·

Ομηρικός ήρωας

- ▶ Αιδώς
- ▶ Αριστεία
- ▶ Ανδρεία
- ▶ Υστεροφημία

3.Χρήση Λογισμικού για τα Ομηρικά Έπη

Ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα

→ [google.com/search?q=ελληνικός+πολιτισμός&iaq=chrome..69i57j35i39l2j0i5.75](https://www.google.com/search?q=ελληνικός+πολιτισμός&iaq=chrome..69i57j35i39l2j0i5.75)

ελληνικός πολιτισμός

χρήση του υπολογιστή και την ηλεκτρονική τάξη. formes. politoniko.
Έχετε επισκεφτεί αυτή τη σελίδα πολλές φορές. Τελευταία επίσκεψη: 13/5/2020

- Αρχαία Γυμνασίου**
Αρχαία Α' Γυμνασίου. Επίλεξε ενότητα από τον αναδυόμενο ...
- Αρχαία Λυκείου**
ΘΕΩΡΙΑ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ Θεωρία Γραμματικής Ασκήσεις ...
- Νεοελληνική Γλώσσα**
Χρόνοι - Το υποκείμενο - Οι εγκλίσεις - ...
- Ιστορία**
Κεφάλαιο Γ', Ο ελληνικός κόσμος από το 1100 π.Χ. ως το 800 π.Χ.
Περισσότερα αποτελέσματα από το sch.gr »

ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ

ΝΟΣΤΟΣ ΥΒΡΙΣ

ΜΗΝΙΣ

ΜΟΙΡΑ

ΤΑΞΙΔΙ

ΙΘΑΚΗ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΤΡΟΙΑ

ΟΜΗΡΟΣ

- Ομηρικός πολιτισμός και κοινωνία
- Η θέση των θεών στον Όμηρο
- Η θέση του ανθρώπου στον Όμηρο
- Λογοτεχνική ανάλυση
- Το ταξίδι του Οδυσσέα
- Ομηρική Τροία - Το στρατόπεδο των Αχαιών
- Πρόσθετο υλικό
- Συντελεστές
- Βοήθεια
- Συνοδευτικό υλικό

Επιλέγουμε αρχικά τις Αναπαραστάσεις όπου εδώ παρακολουθούμε ένα σύντομο βιντεάκι για την Τιμή και την αρετή του Ομηρικού ήρωα

← → ↻ 🏠 🔒 Μη ασφαλής | digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGYM-A115/HTML/hroiko_ideodes/main.html

Αρχική Σελίδα 🗨️ 📄 🖋️ 🔄 📧 📎 📄

Ηρωικό Ιδεώδες

- Πληροφορίες
- Κείμενα
- Δραστηριότητες
- Αναπαραστάσεις
- Εικαστικό υλικό
- Σύνδεσμοι
- Φύλλα εργασίας

Στην ενότητα «**Ηρωικό Ιδεώδες**» θα μπορέσεις:

- α) Να πληροφορηθείς για το ηρωικό πρότυπο που ενσάρκωνε ο ομηρικός άνθρωπος.
- β) Να γνωρίσεις τους κυριότερους ομηρικούς ήρωες, καθώς και τους τόπους καταγωγής τους.
- γ) Να μελετήσεις τη διαχρονική εξέλιξη του ηρωικού ιδεώδους.
- δ) Να υλοποιήσεις δραστηριότητες και εργασίες που θα σε βοηθήσουν να αντιληφθείς την έννοια αυτού που ονομάζουμε ηρωικό ιδεώδες.

Αρχική Σελίδα 🗨️ 📄 🖋️ 🔄 📧 📎 📄

Ηρωικό Ιδεώδες

Τιμή και αρετή του ομηρικού ήρωα

Προτομή του Ομήρου

Αττική οinoχόη με παράσταση μάχης από την Ιλιάδα

4. Μελετούμε Κείμενα μεταγενέστερων περιόδων

▶ ΤΥΡΤΑΙΟΣ-Ελεγεία

Τιμή να πεθαίνεις στους πρώτους ανάμεσα,
πολεμώντας γερά για την πατρίδα, λεβέντης.[...]
Στη μάχη, ω νέοι, τη θέση κρατώντας
μην κάνετε πίσω• και άφοβοι να 'σαστε
με την ψυχή σας στο στήθος γερή και ακράτητη
και τη ζωή σας χαλάλι• άντρας προς άντρα.[...]
Όμως στον νέο όλα ταιριάζουν και όμορφα είναι,
όσο υπάρχει της νιότης η δύναμη.
Τον θαυμάζουν οι άντρες,
τον αγαπούν οι γυναίκες, όσο αναπνέει
και ένδοξος είναι, αν πέσει στους πρώτους.

▶ ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

▶ Για τους τρακόσους

*Ὡ ξείν', αγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τήδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.*

*Στη Λακεδαίμονα, ξένη διαβάτη, το μήνυμα
φέρει*

ὅτι κειτόμαστε δῶ στις εντολές της πιστοί.

Σ' αυτά τα Κείμενα τονίζεται η στρατιωτική τιμή, η γενναιότητα και η αγάπη προς την πατρίδα, της οποίας η υπεράσπιση αξίζει και τον θάνατο.

Από την ατομική δόξα περνάμε στη συλλογικότητα.

Ακρϊτικὰ τραγούδια

Ο Θάνατος του Διγενή

Ο Διγενής ψυχομαχεί κι η γη τόνε τρομάσει.
Βροντά και αστράφτει ο ουρανός και σειέτ' ο
απάνω κόσμος
κι ο κάτω κόσμος άνοιξε και τρίζουν τα θεμέλια,
κι η πλάκα τον ανατριχιά πως θα τονε σκεπάσει,
πως θα σκεπάσει τον αητό τσή γης τον
αντρειωμένο.
Σπίτι δεν τον εσκεπάζε σπήλιο δεν τον εχώρει,
τα όρη εδιασκέλιζε, βουνού κορφές επήδα,
χαράκι' αμαδολόγανε και ριζιμιά ξεκούνειε.
Στο βίτσιμά πιάνε πουλιά, στο πέταμα γεράκια,
στα γλάκιο και στο πήδημα τα λάφια και τ'
αγρίμια.

-
-
- ▶ Στα Ακριτικά τραγούδια κύριος στόχος τους είναι η έξαρση της τιτάνιας προσωπικής λεβεντιάς .Ο ήρωας γίνεται θρύλος ως έκφραση των αδιάκοπων αγώνων του Βυζαντίου κατά των εχθρών του.
 - ▶ Συνέπεια των παραπάνω είναι οι ήρωες αυτών των τραγουδιών να παρουσιάζονται σαν άτομα εξαιρετικής ανδρείας, συχνά με υπερφυσικές δυνατότητες και διαστάσεις: επιδεικνύουν πολεμικές ικανότητες από μικρή ηλικία και είναι σε θέση να κατατροπώσουν μόνοι μεγάλα στρατεύματα και ν' αντιμετωπίσουν με μαχητικότητα ακόμη και τον θάνατο.

Δημοτικά τραγούδια-Κλέφτικα

Του Νικοτσάρα

Τι έχουν της Ζίχνας τα βουνά και στέκουν
μαραμμένα;

Μήνα χαλάζι τα βαρεί, μήνα βαρύς χειμώνας;

Ουδέ χαλάζι τα βαρεί, ουδέ βαρύς χειμώνας,

ο Νικοτσάρας πολεμάει, με τρία βιλαέτια,
τη Ζίχνα και το Χάντακα, το έρημο το Πράβι.

Τρεις μέραις κάνει πόλεμο, τρεις μέραις και
τρεις νύχτες,

χωρίς ψωμί, χωρίς νερό, χωρίς ύπνο στο
μάτι.

Χιόνι έτρωγαν, χιόνι έπιναν και τη φωτιά
βαστούσαν.[...]

Του Μπουκουβάλα

Τι νά ναι ο αχός που γίνεται κ' η ταραχή η μεγάλη,
'ς τη μέση 'ς το Κεράσοβο και 'ς τη μεγάλη χώρα;
Ο Μπουκουβάλας πολεμάει με τους Μουσουχουσαίους.
Πέφτουν τα βόλια σα βροχή, και τα βουνά βογγάνε.
Κ' ένα πουλάκι φώναξε ναπό ψηλό κλαράκι.
"Πάψε, Γιάννη μ', τον πόλεμο, πάψε και το τουφέκι,
να κατακάτση ο κουρνιαχτός, να σηκωθή η αντάρρα,
να μετρηθή κ' η κλεφτουριά, να μετρηθή τασκέρι."
Μετριούνται οι Τούρκοι τρεις φορές και λείπουν
πεντακόσιοι,
μετριούνται τα κλεφτόπουλα και λείπουν τρεις λεβένταις.

-
- ▶ Στα Δημοτικά τραγούδια οι ήρωες, σε αντίθεση με τα ακριτικά, δεν έχουν υπερφυσικές ικανότητες και είναι απλοί θνητοί. Ο Κλέφτης είναι ξεκάθαρα ο εκπρόσωπος μιας ολόκληρης κοινωνικής ομάδας. Είναι ένας άντρας με δύναμη που την πολλαπλασιάζει η αλύγιστη γενναιότητα και αυτοθυσία, με σαφή αίσθηση του κινδύνου αλλά με την αποφασιστικότητα να νικήσει τον εχθρό ή να πεθάνει προσπαθώντας, και με το ιδανικό της ατομικής αλλά και συλλογικής ελευθερίας πάνω από οποιοδήποτε προσωπικό συμφέρον.

5. Ήρωες στο σήμερα-συμπεράσματα

- ▶ Ήρωες είχαμε και στη σύγχρονη εποχή. Για παράδειγμα οι πολεμιστές του 1940 πρόβαλλαν στοιχεία ηρωισμού όπως η αυτοθυσία και η αυταπάρνηση στη μάχη, με στόχο όχι την άριστην και το κλέος, αλλά τη σωτηρία της πατρίδας, την ελευθερία σε όλα τα επίπεδα και γενικότερα, την προάσπιση των ηθικών και ανθρωπιστικών αξιών.
- ▶ Ωστόσο, αναρωτιόμαστε ποια είναι η έννοια του σημερινού ήρωα ως καθημερινού ανθρώπου: στο τέρμα μιας σειράς ιστορικών μετασχηματισμών, ήρωας έφτασε να θεωρείται όχι αυτός που διακρίνεται για υπεράνθρωπα κατορθώματα αλλά αυτός που προβαίνει σε ανιδιοτελείς πράξεις προσφοράς και ζει με αξιοπρέπεια τη ζωή του.
- ▶ Σήμερα, στις δύσκολες συγκυρίες που βιώνουμε θεωρούμε ήρωες τους απλούς και άσημους βιοπαλαιστές, που ενδιαφέρονται για τους συνανθρώπους τους, μένουν πιστοί στο καθήκον και μάχονται για την ελευθερία σε όλα τα επίπεδα και με κάθε τρόπο και μέσο.

6. Φύλλο εργασίας

- ▶ Αναρτούμε στο eclass το Φύλλο εργασίας που θα συμπληρώσουν οι μαθητές.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Όνοματεπώνυμο:

Ημερομηνία:

Τάξη:

Να μελετήσετε από το Λογισμικό Ομηρικά Έπη, στην ενότητα Ηρωικό Ιδεώδες, την Αναπαράσταση, από τα Κείμενα τα ποιήματα Ελεγεία, Τυρταίος

-Για τους τριακόσιους, Σιμωνίδης ο Κείος και Ο Θάνατος του Διγενή, του Νικοτσάρα το Β ' και του Μπουκουβάλα και αφού αξιοποιήσετε όσα έχουμε δει στην Ιλιάδα να απαντήσετε στα παρακάτω ζητήματα:

Να διατυπώσετε το ηρωικό ιδανικό όπως παρουσιάζεται στην ηρωική-μυθολογική εποχή, στην αρχαιότητα όσο και στη μεταγενέστερη εποχή στη δημοτική μας παράδοση.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ **ΟΜΗΡΟΣ**

Χαρακτηριστικά ηρώων

ΗΣΙΟΔΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ **ΤΥΡΤΑΙΟΣ**

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

ΑΚΡΙΤΙΚΑ/ΔΗΜΟΤΙΚΑ **ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ** **ΔΙΓΕΝΗΣ**

ΝΙΚΟΤΣΑΡΑΣ

ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ